

Preek Breukelen
d.d. 15 november 2015, 9^e van de herfst
Exodus 30:11-16 & Marcus 12:38-13:2

'Zie de mens'

Gemeente van Jezus Christus,

'En waar is God nu, Harold. Kunnen we echt nog geloven in liefde na een avond als deze?' Dat was het eerste bericht dat ik gisterochtend op mijn telefoon kreeg, nadat we vrijdagochtend het nieuws doorkregen en de beelden konden zien van de aanslagen in Parijs die zoveel slachtoffers hebben gevraagd. Mijn antwoord was simpel, maar vanuit een diep geloof en een diepe overtuiging: *'Naar wie zouden we anders moeten gaan?'* Daarmee verwees ik naar een gedeelte uit het Evangelie van Johannes waar op zeker moment een groot deel van de volgelingen van Jezus Hem de rug toekeert en vertrekt omdat ze zich ergeren aan de woorden die Hij spreekt. Jezus vraagt dan de twaalf leerlingen of ze ook willen weggaan. Petrus antwoordt: *'Naar wie zouden we moeten gaan, Heer? U spreekt woorden die eeuwig leven geven en we weten dat U de Heilige van God bent'*.

We weten dat er dagelijks overal ter wereld doden vallen door gruwelijke oorlogen en conflicten, door menselijke haat en door godsdienstwaanzin. Hoewel ook daarvan de beelden via de media op ons afkomen, lijkt het ons niet altijd meer te raken. Misschien wel door de onbegrijpelijke hoeveelheid ellende die de wereld ontregelt, waardoor we eelt op onze ziel hebben gekregen. En om het ons vertrouwde leven te kunnen leven, stellen we ons gerust met het idee dat het ver weg is, dat het ons gelukkig niet raakt. Maar als het dan toch zo dichtbij komt als in Parijs vallen onze zekerheden weg, verdwijnt ons gevoel van veiligheid. Alle geruststellende ideeën komen onder druk te staan. Wat kunnen we hier tegen doen? Ja, zelfs ons geloof komt onder druk te staan. Waar is God? Hoe staat dat met Zijn macht en Zijn liefde?

Reacties zullen niet uitblijven op de aanslagen in Parijs. Grote woorden zullen klinken aan de keukentafel en in de politiek. Tenminste één partij heeft al luid geroepen dat de oplossing voor onze veiligheid ligt in het sluiten van onze landsgrenzen en in het verwijderen van alle moslims uit ons land. Anderen zullen weer gevoed zijn in het idee dat alle religie verderfelijk is en hoort bij achterlijke mensen. En wellicht dat de bombardementen op de Islamitische Staat, die de verantwoordelijkheid voor het terreur in Parijs heeft opgeëist, zullen toenemen om het kwaad bij de wortel uit te roeien. Daders kunnen niet ongestraft blijven. Geen mens zal ongestraft het leven nemen van een ander mens. Wij moeten de barbarij een halt toeroepen. Maar hoe doe je dat? Je kunt het hele Midden-Oosten schoonvegen, alle kwaadwillenden en terroristen uitroeien, maar is dan alles opgelost? We weten ook dat met de val van Nazi-Duitsland het antisemitisme niet als sneeuw voor de zon verdwenen is. Dat leeft ook vandaag de dag nog volop. Deze strijd lossen we niet op met het elimineren van de kwaadwilligen, maar door het elimineren van duivelse ideeën. Om het Bijbels te zeggen: we moeten demonen uitdrijven.

Zie de mens. We leven in een werkelijkheid die alles behalve volmaakt is. De mens heeft van deze wereld een zootje gemaakt. We voeden elkaar met haat tegen alles wat anders is en vreemd. Er bestaat armoede in de wereld en wij vieren onze rijkdom. Vluchtelingen zijn naasten meer, maar een probleem. Er is ziekte in de wereld en we zijn niet in staat om de vaccins te leveren aan arme landen. Ik zal niet zeggen dat dit de volledige oorzaak is van alle waanzin in de wereld maar we geven wel een voedingsbodem voor ongenoegen, voor opstand. We leven in een verrotte wereld waarin we zelf ook niet vrij zijn van demonen. We hebben eerst zelf geld verdiend aan de wapens waar IS ons nu mee bestrijdt. Laten we niet ontkennen hoe groot de macht van het geld is, hoe krampachtig wij onze welvaart willen beschermen. Mensenrechten komen op het tweede plan wanneer het gaat om handelsbelangen. U kunt dit een negatief beeld vinden maar het is zelfs een Bijbels beeld. Toen Israël de ballingschap in ging wezen de grote profeten niet op het geweld van Babel, maar op het eigen aandeel van het volk in de ontstane ellende. Het volk dat een samenleving had gecreëerd waarin onrecht gewoon was, waarin weduwen en wezen aan hun lot werden overgelaten, waarin men allang de goede God de rug had toegekeerd. Wie wind zaait, zal storm oogsten. Dit vergoelijkt natuurlijk nooit de rol van de agressor. Geen enkel volk zal met geweld over een ander volk heersen. En iedere terrorist zal een halt toegeroepen moeten worden. Maar willen wij de demonen van deze wereld daadwerkelijk kunnen uitroeien, dan moeten wij onszelf losmaken van het verrotte systeem, dan moeten we als het volk Israël bevrijd worden uit het slavenhuis Egypte. Dan moeten wij onze comfortabele binding met het wereldse verbreken om een verbond aan te gaan met de Eeuwige.

Wanneer het duister ons bedreigt, is de vraag niet waar God is maar waar de mens is. Toen Jezus gevangengenomen werd, gezeseld werd en veroordeeld, toen hij stierf aan het kruis, leek alle hoop verloren, alle dromen verwoest, iedere hemelse belofte een leugen. We kennen het verhaal van de Emmaüsgangers, we kennen het verhaal van de ongelovige Thomas. Ook bij hen speelde twijfel een grote rol. Als de Zoon van God al vermoord kan worden, waar is dan die God? Het zou bijna logisch zijn om na zo'n duistere ervaring het geloofsbijltje er maar bij neer te gooien, om te denken dat er geen God bestaat en dat er zeker nooit een nieuwe werkelijkheid zal bestaan. Maar wonderlijk genoeg stierf het geloof niet. Midden in de duisternis, de chaos van deze menselijke wereld, hebben we twee keuzes. Ten eerste: we leggen ons neer bij de gang der dingen en zullen leven met de onvolmaaktheid die iedere dag weer slachtoffers zal vragen, die met geweld onze zekerheden zal vernietigen. De andere keuze is de weg van het geloof; dat is het vertrouwen hebben dat er een andere werkelijkheid mogelijk is en dat die andere werkelijkheid bereikt wordt via de weg van de liefde. Ook geen gemakkelijke weg getuige het leven van Jezus dat via de dood moest gaan om de harten van de leerlingen in vuur en vlam te zetten.

Hoe drijf je demonen uit? Ik stel u hier wereldproblemen voor waar u zelf misschien niet zoveel aan kunt doen. Wij als kleine gemeente zullen niet de honger oplossen, niet de graaicultuur. We zullen de macht van het geld niet zomaar breken of oorlogen oplossen en terrorisme verdrijven. En toch hebben we macht. Die macht begint met het zuiveren van onszelf. Laat ik het maar even bot zeggen: door ons geloof nu eindelijk eens een keer serieus te nemen. Zie de mens. Het is de titel van de expositie die nu in deze kerk hangt. Maar het is ook bijna de samenvatting van de lezing uit het evangelie. Jezus spreekt over schriftgeleerden in dure gewaden. Ze willen door iedereen worden

begroet op het marktplein, ze willen een ereplaats in de synagoge en bij feestmaaltijden, ze verslinden de huizen van de weduwen en zeggen voor de schijn lange gebeden op. Het is aanzien en macht dat hen drijft. En klaarblijkelijk is er genoeg gelovig volk dat hen die positie geeft. Maar waar blijft de mens? Waar blijft die weduwe van wie het huis verslonden is? Zie de mens. Jezus wijst op een arme weduwe die van haar schamele bezittingen alles gegeven heeft aan de dienst van de Heer. De rijken gooien moeiteloos geld in de offerkist maar hoeveel groter is dat offer van die weduwe? Zie de mens. En als Jezus en de leerlingen de tempel verlaten wijst één van hen op de enorme stenen en de imposante gebouwen. Waar ging het ook al weer om in het geloof? Waar is de mens?

De kracht van de eerste gemeenten lag niet in het feit dat Jezus wonderen had verricht en dat Hij was opgestaan uit de dood. Dat hadden er wel meer gedaan. De kracht lag in de overtuiging waarmee men lichaam van Christus wilde zijn, waarmee men handen en voeten gaf aan de liefde van Christus, aan het omzien en de barmhartigheid. Midden in die chaotische en onvolmaakte wereld waren er plotseling groepen mensen die zich uit de chaos onttrokken en scheppend bezig waren. Mensen die oog hadden voor de nood van de ander, mensen die wisten te delen, mensen die weeskinderen van de straat plukten, zwervers een onderdak gaven. Mensen die leefden bij het motto: zie de mens. Zie de mens in alle onvolkomenheid en gebrokenheid, zie de mens die lijdt en hongert naar vrede, naar gerechtigheid, naar liefde. Deze gemeenschappen voelden zich bevrijd uit het slavenhuis Egypte, uit de chaos en het doodse bestaan. En zij bedankten de Here niet vriendelijk om vervolgens het gewone leven weer op te pakken en weer deel te worden aan alles wat werelds is. Nee, zij gaven alles. Zij stelden hun leven in dienst van de Heer, en daarmee in dienst van ieder eenzaam menskind. En dat in het grote geloof en de diepste overtuiging dat zo de hemel op aarde zou komen. Dit heeft in het begin zo'n enorm grote uitstraling gehad. Veel mensen voelden zich aangetrokken door die levenswijze en wilden ook de weg van de liefde volgen, wilden ook vruchtbare bodem zijn voor een nieuwe werkelijkheid. En zo groeide de kerk tegen de stroom in.

Het is helaas niet altijd zo gebleven. Ook de kerk heeft zich de eeuwen door bezoedeld door aan te schurken tegen de macht, tegen het geld en het aanzien. Ook de kerk heeft vaak het zicht op de mens verloren door zich te kleden in dure gewaden en vooral imposante gebouwen te creëren, niet alleen van stenen maar vooral ook van dogma's. Het wordt hoog tijd dat ook wij ons herbronnen, dat steen voor steen onze zekerheden van de traditie worden afgebroken, dat we vol verlangen de vraag durven te stellen: waar ging het ook alweer om? Het gaat er om dat wij dwalen in duisternis en dat wij in die duisternis een licht hebben ontvangen. Het gaat er om dat wij gevangen zitten in vertrouwde wereldse patronen en wandelen op wegen die zo vaak doodlopend zijn. Het gaat er om dat wij een nieuwe weg ontvangen hebben in Christus, dat Hij ons heeft laten zien dat God liefde is, dat de weg die Hij ons wijst een weg is die ons tot elkaar brengt, die ons tot elkaars naaste maakt. Een weg waarop wij mens worden zoals wij bedoeld zijn: zegenrijk, heilig. *Naar wie anders zouden we moeten gaan, Heer?*

In de Naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest. Amen.